

Azərbaycanlı tələbənin Lütfi Zadə ilə görüş təəssüratları

Amerikanın Kaliforniya Berkli Universitetinin adı çəkildə hər bir azərbaycanlının gözü önündə dünya şöhrətli alim, qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin banisi professor Lütfi Zadə canlanır. Bu yaxınlarda 95 yaş tamam olan görkəmli alim elmi tədqiqatlarını davam etdirməklə yanaşı onu ziyarət etmək istəyən həmvətənlərimizlə də görüşməyə vaxt tapır. Bu günlərdə “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində hazırda Kaliforniya Berkli Universitetində magistr təhsilini davam etdirən Hüseyn Abdulla və Dövlət Proqramının digər iştirakçısı, Loc-Ancelesdəki Kaliforniya Universitetinin Ronald Reyqan adına Tibb Mərkəzində qaraciyər transplantasiyası sahəsi üzrə ixtisasatırma keçən doktor Vüsal Əliyev dünya şöhrətli alimi ziyarət ediblər. Doktor Vüsal Əliyevin təşəbbüsü ilə görüş professorun evində baş tutub. “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə verdiyi açıqlamada Hüseyn Abdulla professor Lütfi Zadə ilə ilk tanışlığın, dahi alimlə görüşün onda buraxdığı dərin təəssüratları bölüşdü:

- Vüsal professor Lütfi Zadə ilə görüş təyini

deyəndə həddən artıq sevindim, çünki artıq universitetdə yox, evində çalışdığı üçün onunla ofisində tanış ola bilməmişdim... Təyini edilmiş vaxtda alimin evinə yollandıq, köməkçisi professorun günortadan sonra bizimlə görüşə biləcəyini demişdi. İçəriyə daxil olduq, yardımçısı bizə aylaşmaya yer göstərdi və professorun bir neçə dəqiqədən sonra bizimlə görüşəcəyini qeyd etdi. Elə bu zaman professor Zadənin hazırda birgə tədqiqat işi apardığı azərbaycanlı tələbəsi Səbinə Şahbazzadə də gəldi. Xoş təsadüf nəticəsində onunla da tanış olduq, hazırkı təhsilimiz və gələcək planlarımız barədə olduqca maraqlı söhbət etdik. Bir neçə dəqiqə sonra haqqında ilk dəfə orta məktəbin VI sinif informatika dərslərində oxuduğum qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin banisi, kompüter və elektrik mühəndisliyi sahəsində yeni bir eranın başlanğıcını qoymuş, dünya elm cəmiyyətinin, eləcə də hər bir azərbaycanlının fəxr etdiyi o böyük alim, Lütfi Zadə qarşımızda idi.

Düzü, orta məktəbdə oxuyarkən kimə mənə bu günün yaşanacağını desə idi, inanmazdım. Lakin elə həyat da Lütfi Zadənin qeyri-səlis

məntiq nəzəriyyəsi kimidir, sadəcə 0 və 1-lər olmadığı kimi, “olacaq”, yaxud “olmayacaq”lardan da ibarət deyil, elə deyilmi? Bu gün baş verənədek çox uzun yol keçmişdik, həm mən, həm Vüsal doktor. Yəni, bir zamanlar “0” ehtimalı olan bir hadisə indi “1” olmuşdu, amma böyük məsafə keçərək. Odur ki, keçirdiyimiz hissi sözlərlə ifadə etmək də çətin, bu bizim üçün unudulmaz “1” gün olacaqdı, bircə buna əmin idik.

Professor böyük təvazökarlıq nümunəsi göstərərək bizimlə əlini uzadaraq görüşdü, gözlətdiyi üçün üzr istədi, əyləşməyinizi xahiş etdi. Sıra ilə haralarda, hansı sahələrdə təhsil aldığımızla maraqlandı. Berkli Kaliforniya Universitetində, yəni özünün ömürlük professoru olduğu universitetdə oxuduğumu eşidəndə məmnunluqla dolu bir üz ifadəsi aldı və həmmən ardından məndən burada təhsil alan başqa azərbaycanlı tələbələr də varmı deyərək soruşdu. Hazırda bildiyim qədər Berkliyə bakalavr və magistr səviyyələrində 3 nəfər azərbaycanlı tələbənin təhsil aldığını dedim. Aydın hiss etdim ki, professor bu rəqəmin daha da çox olmasını arzu edirdi. Oxuduğum sə-

naye mühəndisliyi və əməliyyatların tədqiqi sahəsinin olduqca maraqlı və vacib olduğunu qeyd etdi və əlavə etdi ki, vaxtı ilə o, Corc Dantziq ilə yaxın dost olub. Bu mənə olduqca heyrətamiz gəldi, çünki adını çəkdiyi alim əməliyyatlar tədqiqi sahəsini Amerikaya gətirən, bu sahədə, həmçinin riyazi statistika sahəsində böyük işlərə imza atmış öncül elm insanlarından biridir. O an bir daha dərk etdim ki, həqiqətən də, müasir elmin bir çox sahələri Lütfi Zadənin gözləri önündə təşəkkül tapıb, bu səbəbdən adını dərsləyə girişlərində gördüyüm bir çox görkəmli elm insanlarını şəxsən tanıması heç də təəcübü deyildi...

Professor Vüsalın qaraciyər transplantasiyası sahəsində ixtisaslaşdığını eşidəndə tibb və cərrahiyyə sahəsindəki biliklərinin dərinliyinə də şahidlik etmiş olduq. Doğrudan da, verdiyi suallardan, rəylərindən, adını çəkdiyi məşhur professor-cərrahlardan bu sahə ilə dərin-dən maraqlandığımı yəqin etmək olurdu. Azərbaycanda orqan transplantasiyasının tarixi, hazırkı vəziyyəti və perspektivləri ilə maraqlandı. Vüsal professoru bu barədə ətraflı bilgiləndirdi. Marağı-

mı gizlətməyib professoru da tibb sahəsinə qarşı marağın necə başladığını soruşdum. Anasının həkim olduğunu, beləcə həmişə tibb sahəsinə qarşı xüsusi bir marağ göstərdiyini, bu sahəyə aid çoxlu müalicə etdiyini qeyd etdi. Vüsal doktora bir məşhur orqan transplantasiyası cərrahının “bestseller” olmuş xatirə-romanının adını çəkərək, bir gün onun da bu kitabdan daha realistik, daha dərin bir əsər yazmasına ümid etdiyini dedi. Vüsal cavabında, haçansa belə bir kitab yazacaqsa, Lütfi Zadə ilə görüşün orada xüsusi yer tapacağını qeyd etdi. Professor bu cavabı da yenə özünə xas təvazökarlıqla qarşıladı.

Ümumiyyətlə, görüş ərzində Lütfi Zadəyə bir neçə dəfə xoş sözlər ünvanladım, onun Azərbaycanda necə çox

sevildiyini, bizlər üçün ixtifار səbəbi olduğunu qeyd etdik, hər dəfə əlini ürəyinə qoyub xəfifcə əylərək təşəkkür etdi. Bu, həqiqətən böyük şəxsiyyət sahibi insana xas bir təvazökarlıq nümunəsi idi. Söhbət gedişində Azərbaycanda çoxlu dostları, Bakının onun üçün hər zaman önəmli yerə sahib olduğunu dedi. Şəhərimizə etdiyi bütün səfərləri dəqiq tarixləri ilə xatırlayırdı. Söhbət əsnasında “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə müsahibə verdiyini də xatırladı.

Maraqlı söhbətimiz boyu Lütfi Zadə ilə bir neçə fərqli məsələ barədə fikir mübadiləsi də apardım. Ardından tələbəsi Səbinə xanımın da tanış olub-olmadığımı soruşdu, haqqında təriflərini qeyd etməyi unutmamı, onun daha bilikli oldu-

ğunu vurğuladı.

Bir saatdan bir qədər çox çəkən, lakin bir ömür boyu xatirələrdən silinməyəcək gözəl söhbətin sonunda Lütfi Zadə ilə xatirə şəklində çəkdirib sağollaşdıq. Bizi yola salarkən Səbinə xanımın hazırkı tədqiqat işlərinə davam etmək üçün görüşdüklerini qeyd etdi, yavaşca kompüterinin başına keçdi. O an bir daha anladım: özünü elmə həsr etmək nə deməkdir. Bu mənzərə mənim kimi akademik karyera arzusunda olan gənc bir tələbənin oxuduğu cildlərlə kitablardan ala bilməyəcəyi bir dərs idi. Qapıdan çıxarkən öz-özümə dedim: “Əgər bir gün elmdən doydun, qəflətinə qapılarsan, öyrənmək və öyrətmək eşqini itirdiyini hiss etsən, bu anı xatırla”.

Oruc MUSTAFAYEV,
“Azərbaycan müəllimi”